יכול הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא תלמוד לומר יטמא מאי קאמר אמר רבא ואמרי לה כדי חסורי מיחסרא והכי קתני בנבלתה [א]ולא בעור שאין עליו כזית בשר ועור משלימו לכזית יכול שאני מוציא אף עור שיש עליו כזית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו יכול לא יהא טמא (א) ואפילו מעשה יד נמי לא עביד [ב]תלמוד לומר יטמא [א]תנן התם [ג]כל שהוא יד ולא שומר טמא ומטמא ואינו מצטרף שומר ואע"פ שאינו יד טמא ומטמא ומצטרף לא יד ולא שומר לא טמא ולא מטמא ידות היכא כתיבי דכתיב [2]וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא [ד]לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות וכתיב [1]וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות יד להכנים ולהוציא שומר להכנים ולהוציא לא צריך קרא ק"ו מיד אתי ומה יד שאינה מגינה מכנסת ומוציאה שומר לא כ"ש שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף ואימא יד להכנים ולא להוציא שומר להכנים ולהוציא אבל יד להוציא ושומר לצרף לא יד להכנים ולא להוציא לא מצית אמרת השתא עיולי מעיילא אפוקי מיבעיא ואימא יד להוציא ולא להכנים שומר להוציא ולהכנים אבל יד להכנים ושומר לצרף לא (ב) [ה]יד יתירא כתיב [3]תנור וכירים יותץ וגו' לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות הי מינייהו מייתר לכתוב רחמנא בזורעים וליתו הנך מינייהו מה לזורעים שכן טומאתן מרובה לכתוב רחמנא בתנור וליתי הנך מיניה מה לתנור שכן מטמא מאוירו לכתוב רחמנא בנבלה וליתי הנך מינה מה לנבלה שכן מטמאה אדם ומטמאה במשא וטומאה יוצאה מגופה חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא בזורעים ותיתי מהנך מה להנך שכן [ו]מטמאין שלא בהכשר תאמר בזורעים שאין [ז]מטמאין אלא בהכשר אמר רב הונא בריה דרב יהושע פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי אלא פריך הכי מה להנך שכן [ח]מטמאין שלא בנגיעה תאמר בזורעים שאין [ט]מטמאין אלא בנגיעה לא לכתוב רחמנא בתנור ותיתי מהנך מה להנך שכן אוכל (א) לא לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מהנך [י](אין הכי נמי אלא) יד דנבלה למה לי אם אינו ענין ליד נבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להכנים יד להוציא שומר לצרף ואכתי יד דנבלה אצטריך דאי לא כתב רחמנא בנבלה הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה הנך לא מטמא אדם אף נבלה לא מטמא אדם אלא יד דנבלה מיצרך צריך ושומר דנבלה הוא דלא צריך למאי הלכתא כתביה רחמנא אי לאיצטרופי (ב) אמרת לא מצטרף ולהוציא קל וחומר מיד אתי אלא אם אין ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דנבלה ואם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להוציא יד להכנים ושומר לצרף

ואימא

יכול שאני מוציא כו'. שהנוגע כנגד הבשר לא יהא טמא דאפילו מעשה יד ג)לא עבד להכנים ולהוציא טומאה לא נעביד האי שומר דכיון דלאימעיט מאיצטרופי אפילו תורת יד האוכל לא ניהוי ליה דשאם נגע יד האוכל הטמא בדבר אחר ילפינן לקמן דמוציאה טומאה מן הטמא לטהור והאי שומר לאו יד הוא ושמירתו לא תשוייה אפילו לחשיבות יד תלמוד לומר יטמא ד): **כל שהוא יד.** עצם שאין בו מוח ובראשו האחד בשר: **טמא.** אם היה טהור ונגע היד בשרץ מכנסת טומאה לאוכל דאע"ג דאיהו לאו אוכל הוא מקבל טומאה כאוכל עצמו: **ומטמא.** אם אוכל טמא הוא ונגע ידו באוכל טהור מטמאו: **ואינו מצטרף.** לכביצה: **וכל שהוא שומר אע"פ שאינו יד.** כגון עור שכנגדו כזית בשר: **טמא.** אם היה טהור מקבל טומאה ומכניסה לאוכל: **ומטמא.** אם היה אוכל טמא ונגע שומרו בטהור מוציא שומר את הטומאה מזה לזה: **לא יד ולא שומר.** כגון שער ד): **טמא הוא לכם לכל שבצרכיכם.** לכל דבר שהוא צורך לכם כאוכל הזה הכל טמא הרי לך שהיד מביאה טומאה לאוכל דהא יד גבי הבאת טומאה כתיב: **וכי ימות וגו'.** הרי יד להוציא דהא נבלה לאו בת הכנסה היא שהטומאה מגופה ויד דכתיב בה לטמויי אחריני כתיב: **יד להכנים ולהוציא.** כלומר הרי לנו יד להכנים דטומאת אוכלין ויד נבלה להוציא: **שומר.** דכתב רחמנא לעיל מעל כל זרע זרוע [ויקרא יא] למה לי: **ה"ג ואימא יד להכנים ולא להוציא ושומר להכנים ולהוציא.** כלומר יד האמורה באוכלין להכנים היא אבל לא להוציא ומנבלה לא ילפא להוציא כדאמרינן לקמן דשאני נבלה דטומאה חמורה היא וכי כתב שומר להוציא כתיב דלהכנים אתי בק"ו מיד אבל יד להוציא ושומר לצרף לית לך: **ומשני יד להכנים ולא להוציא לא מצית אמרת דהשתא עיולי מעיילא.** ולאע"פ שעדיין לא ירדה לו טומאה אפוקי מיבעיא הלכך כיון דמכנסת כ"ש דמוציאה ושומר אתי להכנים ולהוציא בק"ו והאי דכתביה רחמנא לצרף כתביה: **ואימא יד.** דכתיבא באוכלים להוציא כתיבא ולא להכנים והכנסה לא אתי מהוצאה וכתב שומר לרבות בו אף הכנסה אבל יד להכנים ושומר לצרף לא ולקמיה [ע"ב] משני מעיקרא כי כתיבא יד באוכלין אתחלת טומאה כתיבא דהיא הכנסה ומיהו השתא משני ליה שינויא אחרינא: **יד יתירא כתיבא.** ועל כרחך תרתי להוצאה לא איצטריך דל חד מינייהו להכנסה וכיון דליתא הכנסה והוצאה ביד יליף שומר בק"ו וכי כתביה רחמנא לצרף כתביה: **הי מינייהו מייתר.** כולהו להוצאה צריכי: **וליתו הנך.** תנור ונבלה: **זרעים טומאה מרובה.** שמקבלין טומאה מולדי טומאה תאמר בתנור שאינו מקבל טומאה אלא מאב הטומאה וכן מנבלה מרובה טומאת אוכלין כדתנן מתניתין ריבה לטמא טומאת אוכלין ממה שריבה לטמא טומאת נבלות: **תנור מטמא אוכלין באוירו.** שהתנור תחלה ה)הוי והאוכלין שניים כדתניא בפסחים בפרק ראשון (דף כ.) דת"ר תוכו [ויקרא יא] אע"פ שלא נגע מה תוכו האמור לטמא כו' אלמא תנור מטמא לאוכלין אע"פ שאין נוגעין בו תאמר בנבלה ובזרעים טמאין שאינן מטמאין אחרים אא"כ נגעו בהן כל הנך דקאמר תיתי מינייה בבנין אב קאמר טימא כאן וטימא כאן מה מצינו כאן שהיד מוציאה טומאה לאחרים אף כאן יד מוציאה טומאה לאחרים: **הי תיתי.** איזו מהן לא תכתוב ותיתי מינייהו: **ותיתי מהנך.** הצד השוה שבהם שהן טמאין וידן מוציאה טומאתן לאחרים אף אני אביא זרעים טמאים שתהא ידן מוציאה טומאתן לאחרים: **אמר רב הונא בריה דרב יהושע.** הא דהכשר לאו פירכא היא דהיינו גמר מלאכה דידהו ותנור נמי בלאו גמר מלאכה לאו טמא הוא: ו)**מה להנך שכן מיטמאין.** קבלו הטומאה שלא בנגיעה דהא אמרן בכל הבשר (לעיל דף קטו:) דמה הצד פרכינן כל דהו: **אלא יד דנבלה.** מייתר דתיתי מהנך דכי פרכת מה לזרעים שכן טומאתן מרובה תנור יוכיח מה לתנור שכן מטמא אחרים מאוירו זרעים יוכיחו וחזר הדין הצד השוה שבהן שהן טמאין וידן מוציאה ז)טומאה לאחרים אף אני אביא נבלה אלמא מייתר יד דנבלה להוציא: **למה לי דאם אינו ענין לה. תנהו ענין ליד דעלמא.** ח)לאוכלין ואם אינו ענין להוצאה דהא כלידהו יד כתיבא תנהו להכנסה הרי יד להכנים ולהוציא ושומר לצרף: **שלא תאמר דיו.** אי לא הוה כתיבא בגופה וגמרה מהנך הוה אמינא דיו ליד נבלה הלמדה מאלו להיות כאלו דמה אלו לא מטמו אדם אף נבלה הואיל ויד דידה מהנך אתיא לא תטמא אדם דרך ידה כגון תחב קיסם בכזית בשר נבלה להיות לו יד ונגע אדם בו לא יטמא עד שיגע בנבלה עצמה וכן עצם של נבלה עצמה נמי דהויא יד: **ושומר דנבלה.** דרבינן לה לעיל דאמר יכול אף עור שיש עליו כזית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא ת"ל יטמא לא צריך למיכתביה דלמאי הלכתא כתביה: **אי לאצטרופי.** הא מעטיה מהכי דקתני רישא בנבלתה ולא בעור שאין עליו כזית בשר ועור משלימו לכזית: **תנהו ענין ליד דנבלה.** שאף ע"פ שאינו שומר תוליא: **ואם אינו ענין לה.** דהא בגופה כתיבא תנהו ענין ליד דעלמא ולהוציא לא איצטריך אלא להכנים. האי דנקט תנהו ענין ליד דנבלה והדר איצטריך ליה למימר תנהו ענין ליד דעלמא ולא נקט הכי אם אינו ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא הכי שייך למיתני שפיר מדכיון דיתורא דשומר בנבלה כתיבא תנהו ענין לנבלה דנבלה ונבלה היא וכיון דמשום יד אתא תנהו ענין ליד דעלמא דיד ויד הוא אבל שומר דנבלה להיות ענין ליד דעלמא לא שייך למימר:

ואימא

שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף. וא"ת לפי' ר"ת ורבינו שמואל(ה) דבעי כביצה לקבל טומאה מנלן צירוף בשומר להכנים דלימא קרא אתא להוציא וי"ל כיון דיד מכנים ומוציא ושומר מכנים ומוציא לענין צירוף שומר נמי לא שנא:

מעיקרא

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"א מהל' שאר אבות הטומאה הל' ו:
ו ב מיי' שם הל"ח:
ז ג מיי' פ"ה מהל' טומאת אוכלין הל"ה:
ח ד מיי' שם הל"ה:

רבינו גרשום

הנוג' כנגד בשר מאחוריו דאינו טמא ונסיב לה קרא דטמא: חסורי מחסרא והכי קתני וכו' דאפי' מעשה יד נמי לא עביד כלומר דהעור לא יהא חשוב אפי' יד דנבלה. ת"ל יטמא דהעור חשוב כיד וטמא: כל שהוא יד ולא שומר כגון ידות של שבלים ועוקצין של פרי טמא ומטמא ואין מצטרף כלומר טמא מחמת אוכל שאם נטמא האוכל מטמא היד: ומטמא. שאם נטמא היד מטמא האוכל: ואין מצטרף. כלומר שאם אין באוכל כביצה אלא בכלל יד אין מצטרף עמו לטמא טומאת אוכלין: שומר אע"פ שאין יד. כגון קליפה של אגוזים וקליפה של רמונים: לא יד ולא שומר. כגון נץ של רמון ושל תמר עליו דקין שעל הפרי בראשו: ידות היכא כתיבן. כלומר דיד יהא כאוכל: דכתיב וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה. זו היא יד דנבלה: יד להכנים ולהוציא כלומר להכנים הטומאה מן הידות לאוכלין דאי נטמא היד נטמא האוכל. ולהוציא כלומר להוציא את הטומאה מן האוכל לידות דאי נטמא האוכל נטמא היד: שומר שמגין. כלומר שמגין על הפרי: ואימא יד להכנים ולא להוציא שומר להכנים ולהוציא כלומר שומר דפרי. אבל יד להוציא ושומר לצרף לא כלומר שומר דפרי. יד יתירא כתיב ביה כלומר מאותו יד יתירא מפקינן יד להכנים [ולהוציא] ומעל זרע זרוע מפקינן שומר לצרף: מה לזרעין שכן טומאתן מרובה. כלומר כשמצינו במתני' ריבה לטמא טומאת אוכלין ממה שריבה לטמא טומאת נבלות: אמר רב הונא בריה דר' יהושע פירות שלא הוכשרו כו' כלומר את אמרת תאמר בזורעים שכן אין מטמא אלא בהכשר ודבר קל הוא ואין למדין קל מחמור להחמיר אלא להקל בענין זה אין תנור חמור מזרעים שפירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו: מה להנך. שמטמאין שלא בנגיעה דתנור מטמא מאוירו ונבלה מיטמאה מעצמה: לא לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מהנך. דהיא חמורה מכולן: אם אינו ענין ליד נבלה. כלומר דנפיק מתנור ומזרעים: יד להוציא ויד להכנים שומר לצרף. כלומר יד להוציא מיד דכתיב בהו בזורעים ויד

מסורת הש"ס

א) עוקצין פ"א מ"ב, ב) נ"ל מיטמאין, ג) רש"ל מ"ז, ד) [והתוכם כשר כראשו אי עצם דק וקטן שמחובר בו אוכל ואינו ראוי להיות יד מחמת קטנו ולא טמא ומיטמא כי כן הוא בפי"א ועיין רש"ל], ה) [עיין תוס' שבת לא. ד"ה אי ותוס' פסחים לג: ד"ה לאימת].

תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָה הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא לט
2. וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם: ויקרא יא לח
3. וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עָלָיו יִטְמָא תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ טְמֵאִים הֵם וּטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם: ויקרא יא לה

גליון הש"ס

גמ' יד יתירא כתיב. עיין נדה דף כו ע"א תוס' ד"ה מן האמור:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מה להנך שכן אוכל אלא לא לכתוב וכו' ואלא יד: (ב) שם לאיצטרופי האמרת:

מוסף רש"י

כדי. שם חנם (גיטין פה:).

שיטה מקובצת

א] יכול לא יהא טמא דאפי' מעשה יד: ב] יד יתירא כתיב. נ"ב עי' תוס' לעיל דף כד ע"ב: ג] לא יהא טמא דאפי' מעשה יד להכנים ולהוציא: ד] ת"ל יטמא יו"ד יתירי קא דריי דהו"ל למיכתב טמא וכתב יטמא לרבוי טומאות. הס"ד ומה"ד כל שהוא: ה] שהתנור תחלה והאוכלים שניים כדתניא בפסחים. נ"ב ואמרי' נמי לעיל בפי' ראשון (דף כד:) דת"ר תוכו כך נ"ל: ו] מה להנך שכן מיטמאין קבלו וכו' נ"ב נ"א בקצת פירושי רש"י ז"ל כ"י שכן מיטמאין מקבלין טומאה שלא בנגיעה שהנבילה טמאה מגופה והתנור קבל מאוירו: מה להנך שכן אוכל ואע"ג דהך פירכא לאו קולא וחומרא הוא הוה אמינא דהא אמרינן בכל הבשר וכו': ז] ויין מוציאה טומאתן לאחרים אף אני: ח] תנהו ענין ליד דעלמא דאוכלין ואם אינו ענין: